

MEİS ADASI SEYAHATİ VE KIZILHİSAR'IN LETAFETİ HAKKINDADIR

Yusuf Hamza İleri

■ *Kul sîrû fî-l-ardi...*

Kadim seyyahların izinde yola çıkanlar bilirler ki her yolculuk aslında bu ilahi davete verilmiş bir cevaptır. Biz de o emr-i ezeli ve ilm-i ebedîye uyup menzile revan olduk. Erbab-ı kalem ve ehl-i dil “*evvel refik bâde'l tarîk*” demişler. Yani önce yoldaşı seçip yolu ve yönü ondan sonra tayin etmeli. Biz de bu kavle ram olduk. Zira insanın yoldaşı doğru olunca yönü de doğru olur. Derler ki pusula saatten önce icat edildi. İşte bu yüzden istikametini bilenler geçen zamana aldırış etmezler. Hiçbir şeye geç kalmazlar, erken de varmazlar. Onlar için her şey tam zamanındadır.

İşte bu vesileyle başkentten ayrılırken zamandan azade yola koyulduk. Böylelikle saat tedavülden kalkarken pusula yürürlüğe giriyordu. Yönümüzü güneye; yağız yer ile mavi göğün, Akdeniz'in o firuze deryasıyla buluştuğu efsunlu ufka çevirdik. Menzilimiz, Akdeniz'in bağrında bir mücevher gibi parıldayan Kaş iskelesiydi. Burası, sadece Anadolu kıtasının bittiği yer değil, aynı zamanda ruhun deryayla hemhâl olmaya başladığı sihirli bir eşik. Taş sokakların denize açılan pencerelerinden süzülüp limana vardığımızda, bizi karşılayan firuze deryanın tam ortasında, tarihin ve coğrafyanın coşkusuyla duran nihai hedef bize bakıyordu: Kaş'ın gözü hatta göz bebeği: Meis, namıdiğer Kızılhisar... Pirimiz hünkârımız “seyyâh-ı âlem nev'i ben'i âdem” Evliyâ Çelebi Hazretleri'nin seyahatnamesinde adını zikredip kıyılarına ayak basmadığı, âdeta bizim tamamlamamız için yarım bıraktığı o eksik sayfa, şimdi tam karşımızda, Akdeniz'in dalgaları arasında bizi bekliyordu.

Gelgelelim bu derin deryaya yelken açmadan evvel, Kaş'ın o taptaze sabahına bir şükran borcumuz var. İskelenin hemen yanı başındaki belediye tesisinde, kooperatif çatısı altında bir araya gelen Yörük kadınların ellerinden çıkan sıcak gözlemelerden nasiplenip yanına

yoldaş niyetine birer bardak demli çay ilişitirdik. Bu lezzet, sanki arkamızda bırakacağımız toprağın bize verdiği en samimi uğurlama busesiydi.

Nihayetinde, gümrüğe varıp pasaportlarımıza resmî ayrılış damgalarını bastırdık. Kâğıt üzerine vurulan soğuk mürekkep, önümüzdeki turkuaz geçidin ilk resmî eşiği oldu. Gemiye atladık ve ipleri çözdük. Teknemiz pürüzsüz surlardan ayrılıp iki yakayı ayıran dar deryaya doğru süzülürken, kıyılar ve onların bekçisi koca dağlar arkamızda hemen bir solukta küçülürdü. Kaptan tam karşımızda parıldayan göz bebeğine; Meis'e doğru dümeni kırmıştı. Zaten Kaş'tan yola çıkıp da göze varmak, iki sınır arasında sadece bir göz kapağı hareketi kadardı; bu yüzden yolculuk da âdeta göz açıp kapayıncaya kadar geçiverdi.

*Bu nehr-i fîrûze ki bî-misl ü behâdır
Bir katresine cümle Rûm mülkü fedadır*

*Bir gevher-i yekpâre iki berr arasında
Nefs-i hüsnîyle ancak tartılsa revâdır!*

Tekne, payımıza düşen bu muazzam cevheri yara yara ilerliyordu. Kulağımızda ise dalgaların şarkısı ve rüzgârın fısıltısı vardı. Kim bilir kaç asırdır bu mavi koridorda kürek çeken, yelken açan kimler tam olarak bu sesleri işitmişti? Geçmişin kadim yolcularıyla aramızda görünmez bir ortaklık kuran deniz, bizi kısa ama derin yolculuğun ritmine teslim ediyordu. Adaya iyice yaklaştığımızda bizi ilk selamlayan latif bir silüet oldu. Kıyı boyunca dizilen evler, sanki bir nakkaşın paletinden dökülmüş renk renk istirdiyeler gibi denizin kenarına serpiştirilmişti. Bu göz alıcı renk cümbüşünün eşliğinde limana yanaşırken Kaş'ın aşına olduğumuz gösterişli çehresinden sonra, burada bizi Doğu Akdeniz'in kendine has, ağırkanlı ve mütevazı kapısı karşılıyordu. Belli ki adanın idaresi, rengârenk evlerin ve ada insanının tabiatına tezat oluşturacak şekilde soğuk, hantal ve yavaş işliyordu. Oysa tam aksine buranın sakinleri, Akdeniz'in hararetili iklimi gibi sıcak, şenlikli ve kıpır kıpırdı. Kapıdaki görevlilerin aşına olduğu Türkçe, resmî duvarları bir anda eritiverdi. Hatta işlemlerimizi yapan genç kadın polis, *Muhteşem Yüzyıl* ve *Ezel* gibi meşhur dizilerin dünyasından süzülüp gelen bir Türkiye muhabbetiyle bizi karşıladı. Pasaportlarımızın soğuk sayfalarına mühür vurup kâğıt karalamak yerine; bizimle samimi bir hasbihâl koyulmayı, gönülden bir bağ kurmayı ve heyecanla yeni tavsiyeler almayı tercih etmişti.

Gümrük kapısındaki samimi hasbihâlin ardından adanın bağrına, Kızılhisar'ın daracık ve sessiz sokaklarına adım attık. Dışarıda zamanın aktığına dair tek kanıt, denize vuran güneşin açısını değiştirmesi ve gölgelerin boy atmasıydı. Birkaç adımda şehir gürültüsünden, motor sesinden ve çağın o itici telaşından tamamen soyunduk. Meis, Akdeniz'de zamana direnmeyi değil, zamanla uyum içinde yaşlanmayı seçmiş ihtiyar bir delikanlı gibiydi. Biri sıcak bir sarıya, diğeri çivit mavisine, bir diğeri somon rengine boyanmış, İtalyan mimarisinin zarif dokunuşlarını taşıyan iki katlı, ahşap panjurlu rengârenk

evler kıyı boyunca sıralanmıştı. Bütün bu manzara, Osmanlı'nın son dönemlerinde limanı şenlendiren tüccarların, sünger avcılarının ve adalı denizcilerin ayak izlerini hâlâ saklıyordu. Her köşe başında karşımıza çıkan bir mimari detay, hemen karşı kıyıda yükselen Anadolu ile bu adanın nasıl aynı kadim hafızadan beslendiğini sessizce fısıldıyordu.

Bu masalsı atmosferde adımlarımızı sıralarken günün ilk işi olarak karnımızı doyuracak, yol yorgunluğumuzu unutturacak neşeli bir sabah sofrası aramaya koyulduk. Gerçi gümrükteki polisin bize hararetle tavsiye ettiği yalnızca iki mekân vardı; zira adanın kordon boyu sayılabilecek o küçücük kıyı şeridinde zaten hayat da seçenekler de bu kadarcık sadeydi. Biz tam bu iki kapıdan birine yönelmek üzere sahilde yürürken, kaderin bize hazırladığı bir sürprizle karşılaştık: Kayıkçı Kostas.

Akdeniz güneşinde kızarmış benzi, deryanın derinliğini taşıyan buz mavisi gözleriyle Kostas; âdeta Hemingway'in *İhtiyar Adam ve Deniz* romanından fırlayıp gelmiş gibiydi. Yaşını başını almış ama denizciliğin verdiği dirençle oldukça dinç duran bir adalıydı. Araya sıkıştırdığı çat pat birkaç kelime Türkçe ve İngilizce üzerinden kurduğumuz tatlı iletişimle, henüz kahvaltı etmediğimizi anlayınca hikâyemizin seyri bir anda değişiverdi. Aslında planımız adada güzel bir kahvaltı etmek, ardından öğlen sıcağında hemen yanı başımızdaki *Aya Yorgi Adası*'na geçip denizin tadını çıkarmaktı. Lakin Kostas, hehalinden ekmeğinin peşinde koşan her uyanık denizci gibi fırsatı kaçırmadı. Ufku gösteren ısrarcı jestleriyle bizi ikna etmekte gecikmedi. Bize doğrudan *Aya Yorgi*'ye gitmeyi teklif etti; kahvaltı ve deniz planımızı orada birleştirebileceğimizi, üstelik Yunanistan'a özgü en lezzetli deniz mahsullerinin ve mezelere oradaki sahil lokantasında olduğunu söyledi. Gidiş-dönüş için kapıyı

20 avrodan açsa da kısa bir komşu pazarlığının ardından 15 avroda el sıkıştık. Onun bu samimi ve ikna edici teklifi, pusulamızı yeniden denize kırmamıza yetti. Zaten gezi dediğin biraz da planların bozulduğu, sürprizlerin dizginleri ele aldığı anlarda lezzetlenmez miydi? Hiç düşünmeden Kostas'ın ahşap teknesine atladık...

Birkaç dakikalık kısa bir yolculuğun ardından kendimizi *Aya Yorgi*'nin dinginliğinde bulduk. Burası, ayağınızın kuma değmediği, kayalıkların ve iskelelerin üzerine kurulmuş bir tesisti. Şezlongların hemen önündeki merdivenler doğrudan denize iniyordu. Hemen yanı başımızda ise zamana yenik düşmüş metruk bir manastır bulunuyordu. Tesisin sahibi, zamanında Kaş'tan buraya gelin gelen Huriye Hanım'dı. Son derece nazik ve ilgili bu hanımefendi, bir yandan masamıza ikram olarak nefis bir midye tabağı gönderirken bir yandan da o manastıra gözü gibi baktıklarını, hatta bugünlerde içinin badanasıyla, ihyasıyla bizzat meşgul olduklarını tatlı bir tatil sohbeti arasında söyledi. Biz ise Yunanların o meşhur Akdeniz salatasından, karides gibi çeşitli deniz mahsullerinden ve Yunanistan'a özgü ferahlatıcı içeceklerden sipariş ettik. Afiyetle yedik, karnımızı güzelce doyurduk ancak yine de kebapları, baharatları, Adana'yı, Urfa'yı ve bilumum Türk mutfağını hayırla yâd etmeyi de ihmal etmedik. Kahvaltının ardından, buraya kadar gelmişken Meis'in tuzlu suyunu yutmadan dönmek olmaz diye kısa ama keyifli bir deniz sefasıyla serinledik. Tam sudan çıkmıştık ki Kayıkçı Kostas söz verdiği gibi bizi almaya geldi. Tekneye atlar atlamaz denizciye hemen sorumuzu yönelttik: "Kostas, Meis'e kadar gelmişiz, bize ne tavsiye edersin, buranın nesi meşhurdur?" Derya görmüş Kostas hiç tereddüt etmeden, kendinden emin bir edayla, "My friend..." dedi, "Yunanistan'a gelmişken *baklavaki* yemeden dönülmez!" Önce latife

yapıyor sanıp güldük geçtik ama adam gayet ciddi; baklavanın Yunan işi olduğunu ima ediyordu. Biz de misafirliğin ve hoşsohbetin racununa uyup şakaya vurarak muhavereyi sürdürdük: “Peki,” dedik, “Bu *baklavaki*’nin yanında ne içilir?” O da gözünü bile kırpmadan cevapladı: “Tabii ki Yunan kahvesi!” Baklavayı verdikten sonra iş kahveyi de kaptırmaya gelince, ufak bir meydan okumayla karışık “Madem öyle, görelim bakalım sizinkini!” diyerek topu taca attık. Ancak Kostas tavsiye vermekle yetinecek adam değildi. Bize hemen bir mekân ismi söyledi; hatta söylemekle kalmayıp kaygısını doğrudan Yorgo’nun Meyhanesi’nin önüne yansıttı ve bizi karaya çıkarmadan akşam için rezervasyonumuzu yapıverdi. Meğer gündüzleri kafe, akşamları ise restoran olarak hizmet veren bu mekân adanın en gözde yerlerinden biriymiş.

Karaya ayak bastıktan sonra adanın arka sokaklarına karışmaya karar verip neşeli bir keşif yürüyüşüne başladık. Gözümüzü tepedeki Kızılhisar’a dikip koyulduk yola. Kıvrım kıvrım ara sokaklarda kayboldukça karşımıza çıkan taş evler, minik bahçeler ve balkonlarda hafif esintiyle sallanan çamaşırlar adanın gündelik, samimi hayatını seriyordu önümüze. Her başımızı çevirip baktığımızda ise Akdeniz’in firuze, berrak ve masmavi suları içimizi ferahlatıyordu. Bu huzurlu yürüyüşün sonunda kaleye varıp zirveden manzaranın tadını çıkarırken, adanın diğer yamacında bir mahallenin daha uzandığını fark ettik. Mandraki Koyu’nun etrafına kurulmuş olan bu mahalle pek sakin; adanın ikinci koyu olduğundan gözlerden uzak, turizmin telaşından azade, âdeta saklı bir cennet gibiydi.

Kaleden bu koya doğru inerken patikada bize sevimli dağ keçileri eşlik etti. Koydaki küçük iskelenin kıyısına oturup ayaklarımızı serin suya bıraktık; harika bir öğleden sonra molasıyla sadece bedenimizi değil, ruhumuzu da dindendirip derin bir sükûnetle dolduk. Hemen kıyıda gözümüze çarpan küçük mezarlığı da ziyaret edip bu küçücük adanın geçmişine kısa bir hürmet yürüyüşü yaptık. Vakit ilerleyip biz de iyiden iyiye acıkınca, tekrar adanın daracık sokaklarına daldık. 1993 yılında çekilen *Mediterraneo* filminin unutulmaz sahnelerinin geçtiği mekânları keşfederek o hikâyedeki savaştan barışa kaçış hissini, “Dünya o kadar geniş ki herkese yeter.” diyen insani temayı adanın her köşesinde hissettik.

Gelgelelim, Meis’in sokaklarında gezinirken Kayıkçı Kostas’ın kulaklarımıza üflediği *baklavaki* sevdası zihnimizin bir köşesinde hâlâ parıldamaktaydı. Lokantaya varmadan evvel denizcimizin tavsiyesine uyup şansımızı bir de küçük bir ada pastanesinde denemeye karar verdik. İçeri girip hürmetle ve merakla “*Baklavaki* var mıdır?” diye sorduk. Tezgâhın arkasındaki ada sakini tebessümle başını sallayıp “*Baklavaki* kalmadı ama elimde taptaze *kadayıfi* var!” deyince, bu kelamın bizim kadayıfın denizinin öte yakasındaki yankısından başka bir şey olmadığını anlamamız bir an dahi sürmedi. Dudaklarımızda muzip bir tebessüm belirdi; “Siz sağ olun, ama Yunanistan’a kadar gelmişken *baklavaki* yemeden dönmek olmaz!” diyerek müsaade istedik. Böylelikle tatlı

arzumuz gecikmeye uğramış olsa da iştahımızı ve tebessümümüzü yanımıza alarak akşam için sözleştiğimiz Yorgo'nun Meyhanesi'nin yolunu tuttuk.

Mekânın sahibi Yorgo bizi âdeta yıllardır yolumuzu gözleyen eski bir dost hüsnükabulüyle karşıladı. Karaya çıkmadan önce Kostas'ın kurduğu hızlı rezervasyon köprüsü işe yaramış, bize tam da deryanın parıltılarına nazır, dalga seslerinin masaya değdiği en güzel köşeyi ayırmıştı. Masamıza kurulur kurulmaz içimizi ferahlatacak soğuk suyumuz ikram edildi. Hazır imkân bulmuşken, gün boyu adada peşine düştüğümüz büyük meseleyi açıp yine hücumumuzu yaptık: "Sizde *baklavaki* bulunur mu?" Yorgo, Akdeniz insanına has arifane tebessümle yüzümüze baktı; "Siz Türk değil misiniz yahu? Baklavanın kralı sizin Antep'te dururken burada ne ararsınız, gidin orada yiyin!" deyiverdi. Bu kelam üzerine sanki büyük bir seferden muzaffer dönmüş birer komutan edasıyla göğsümüz kabardı; içimizden "Hah şöyle, hakkımızı teslim eden bir ehl-i dil!" diyerek derin bir "oh" çektik. Bu içten ilgi, muhabbeti daha da koyulaştırdı. "Peki, önden ne içersiniz?" diye sual edince, zihnimde hemen ezeli "Türk kahvesi mi, Yunan kahvesi mi?" münakaşasını başlatmanın planlarını kurarak "Kahve isterim" dedim. Yorgo; "Espresso mu, filtre mi, soğuk mu?" diye seçenekleri saymaya başlayınca, topu taca atıp "Bilemem artık, siz ne dersiniz ama düz kahve olsun..." dedim. Niyeti anında sezip gözünü kırp-tı: "Haa, sen bildiğimiz Türk kahvesi istiyorsun!" dedi. Anladık ki Yorgo esnaf adammış. "Hah, evet tam olarak ondan!" dedik. Az sonra masamıza hürmetle pişirilmiş demli kahveler ve yanına yakıştırılmış nefis küçük bir pasta geldi; afiyetle yudumlayıp tadını çıkardık.

Kahvelerimizi yudumlarken zihnim ister istemez eski Türk sinemasının siyah-beyaz karelerine kaydı. Beyaz perdede ne zaman bir meyhane sahnesi belirse, o mekânın sahibi mutlaka sevecen bir Rum olur ve adı da değişmez bir kader gibi "Yorgo" konurdu. Masamıza her uğrayışında bu latif hülyayı ve sinemamızdaki bu tatlı tesadüf Yorgo'nun şahsına da naklettim. Bu nükte pek hoşuna gitti, neşeyle kahkahayı bastı. O an bir kez daha idrak ettim ki karşımızda duran bu insanı yalnızca komşu ülkenin bir vatandaşı olarak tanım-lamak eksik kalırdı. Yorgo; şivesi, misafirperverliği, çehresi ve taşıdığı ortak hafızayla tarihsel manasıyla tam bir "Rum" idi.

Kahvelerimizin ardından vakit ilerledikçe, gündüzün o mazbut kafesi ağır ağır kabuk değiştirip akşamın o neşeli, cıvıltılı restoranına evrilmeye başladı. Güneş Akdeniz'in parıltılı bağrında süzülüp erirken, firuze deryanın üzerini tatlı ama sert bir serinlik kapladı. Kıyıda esen rüzgâr bizi âdeta masadan ko-vup mekânın sıcak iç kısımlarına sığınmaya mecbur etti. Günün son ışıklarıyla birlikte adadaki bu güzel sefayı tamamlamak üzere masamızı donatmaya koyulduk. Kızılhisar'ın ruhuna, Akdeniz'in iklimine ve bu mekâna yakışır ne varsa; denizin iki yakasını akraba kılan taze mezelerden ve deryanın nasibi-mize düşürdüğü deniz mahsullerinden yana tercihimizi yapıp siparişlerimizi verdik. Kadehlerimizi muhabbete kaldırdık, zamanın ve mekânın tadını çıkararak günü burada batırdık.

Masadan kalktığımızda gecenin ilerleyen saatleri adayı koyu bir laciverde bürümüştü. Yemek sonrası üzerimize çöken ağırlığı dağıtmak için kendimizi sokaklara vurup aheste bir yürüyüşle veda gezintimize başladık. Işıkları usul usul sönen dükkânların arasından geçerek Kızılhisar hatırası niyetine ufak tefek alışverişler yaptık. Yürüyüşümüz, Meis koyunun hilal şeklindeki sahil şeridini baştanbaşa katedip limanın en uç noktasına, Kavos burnuna kadar uzandı. Burası, adadaki Türk-İslam mühürlerinin en görünür olanına, 1775 yılında inşa edilen Kızılhisar Camisi'ne ev sahipliği yapıyordu. Bir zamanlar minaresinden Ezan-ı Muhammedi'nin Akdeniz dalgalarına karıştığı, şimdi-lerde ise restore edilip adanın hafızasını saklayan bir müze olarak hizmet veren bu zarif yapı, gecenin karanlığında denizden yükselen bir fener gibi duruyordu. "Cezayir-i Bahr-i Sefid" yadigârına hürmetle selam verip önünde kısa bir mola verdik.

Nihayetinde günün, yolların ve Akdeniz güneşinin bütün yorgunluğu omuzlarımıza çökmüştü. İskemlesinden sokak taşına, mabetlerinden sahiline kadar her köşesini hemhâl olarak içimize sindirdiğimiz Kızılhisar'a veda edip kendimizi dönüş tekmemizin bağrına attık. Tekmemiz limandan ayrılıp Anadolu kıyılarına doğru süzülürken arkamızda bıraktığımız şey; haritadaki bir noktadan ibaret kara parçası değil, Akdeniz'in parıltılı sularında asılı kalmış efsunlu bir hülyaydı.

Evliya Çelebi Pirimiz'in yarım bıraktığı eksik sayfayı tamamlamış olmanın süruruyla karşı kıyıya geçerken, haritaların çizdiği soğuk sınırların insan ruhunu bölmeye yetmediğini bir kez daha idrak ettik. Zira Koca Yunus'un "*Yetmiş iki millete bir göz ile bakmak.*" hikmetini, biz de "bir göz"den bakarak idrak edip derinden özümstedik. *Millet*, zihinlerin ördüğü görünmez duvarların arkasındaki bir mensubiyet değil, *nev-i beşerdir*; *vatan*, mürekkebin hapsettiği suni hudutlar değil, şu kubbenin altındaki *rûy-i zemindir*. Pusulamızın gösterdiği istikamette heybemize kattığımız son kelam ise ezelî ve ebedî bir hakikatti: Güzergâhı ne olursa olsun dünyanın bütün ırmakları tek bir ummanda buluşur.